

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

учасників міжнародної
науково-практичної конференції

**«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОСИСТЕМНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
У ЛІСОВОМУ КОМПЛЕКСІ ТА
САДОВО-ПАРКОВОМУ
ГОСПОДАРСТВІ»**

КИЇВ, 18-19 КВІТНЯ 2019 РОКУ

МІНЛИВІСТЬ МОРФОЛОГІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ОДНОРІЧНОЇ ХВОЇ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ В УМОВАХ СХІДНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

*Л.М. Матушевич, кандидат сільськогосподарських наук,
П.І. Лакида, доктор сільськогосподарських наук
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

На території державних підприємств лісового господарства, віднесених до Східного Полісся України, сосна звичайна займає панівне положення і за розподілом площі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок, у яких вона виступає як головна порода, складає 70,4 % [1]. У цьому регіоні, як і в цілому на Поліссі, вона складає основу деревного ресурсу та виконує важливі екологічні функції. Досліджуючи біологічну продуктивність з оцінкою первинної продукції, виникла необхідність проаналізувати морфологічну мінливість хвої у дерев сосни звичайної різного віку. Хвоя здійснює фіксацію сонячної енергії, її трансформацію та біологічний кругообіг речовин. Хвоя є чутливою до умов навколишнього середовища й визначає ріст і розвиток інших органів рослин [2]. Дослідження особливостей морфологічних показників хвої є необхідною передумовою оцінки первинної продукції соснових лісів, що й обумовило необхідність наших досліджень.

Дослідження морфологічної мінливості хвої здійснювалось на тимчасових пробних площах (ТПП) закладених у соснових насадженнях ДП «Добрянське лісове господарство». Насадження ТПП високопродуктивні, середньоповнотні, зростають в умовах свіжих суборів та мають штучне походження. Всього на ТПП було зрубано 9 модельних дерев віком від 12 до 75 років, з яких відбирались пагонидля оцінки показників одnorічної хвої.

Відбір зразків хвої для вивчення морфологічних параметрів проводили з одnorічних пагонів МД, які відбирались із верхньої, середньої і нижньої частин крони. З кожного МД з відібраних модельних пагонів було взято по 10 пар хвоїнок, у яких вимірювалась за допомогою штангенциркуля та лінійки довжина, ширина та товщина кожної. Всього виміряно 90 пар хвоїнок. Їх середні значення наведені у табл. 1, а статистики загального масиву даних у табл. 2.

1. Середні значення морфологічних параметрів однорічної хвої сосни звичайної

Параметри модельних дерев			Середні показники параметрів хвоїнок у парах, мм					
вік, років	діаметр, см	висота, м	довжина		ширина		товщина	
			1	2	1	2	1	2
12	6,5	5,2	2,90	2,90	0,60	0,60	0,55	0,55
12	4,1	3,9	2,79	2,74	0,88	0,87	0,44	0,44
13	2,4	4,7	4,79	4,85	1,11	1,09	0,51	0,49
29	11,2	12,6	3,69	3,74	1,02	1,04	0,50	0,53
32	14,1	14,0	3,88	3,93	1,00	1,00	0,45	0,46
31	15,9	15,1	3,18	3,19	1,05	1,04	0,55	0,56
62	23,4	24,9	3,79	3,83	1,01	1,00	0,30	0,39
68	29,7	27,4	4,86	4,90	1,12	1,13	0,44	0,44
75	32,3	27,5	4,48	4,55	1,15	1,11	0,42	0,41

2. Статистики морфологічних параметрів хвої сосни звичайної

Параметри хвої	Значення, мм				Середнє значення, мм		Середньо-квадратичне відхилення, мм		Відносна мінливість, %	
	мінімальне		максимальне							
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Довжина	2,0	1,9	6,2	6,3	3,82	3,85	0,86	0,89	22,5	23,1
Ширина	0,5	0,5	1,5	1,3	0,99	0,99	0,21	0,21	21,2	21,2
Товщина	0,3	0,3	1,0	1,0	0,46	0,47	0,11	0,10	23,9	21,3

Результати дослідження однорічної хвої показали (табл. 1), що параметри змінюються з віком дерев, зі збільшенням якого збільшується довжина та ширина хвоїнок, а товщина, навпаки, дещо зменшується. Спостерігається незначна мінливість параметрів хвоїнок в окремих парах. Загалом за усіма дослідженнями коефіцієнт мінливості довжини хвоїнок складає 22,8 %, ширини – 21,2 %, товщини – 22,6 %.

Морфологічна оцінка хвої дозволить детальніше охарактеризувати особливості росту та оцінити первинну продукцію деревостанів сосни звичайної в Східному Поліссі України.

Список джерел літератури

1. Матушевич Л.М. Структура видового складу лісів Східного Полісся України. *Серія «Лісівництво та декоративне садівництво», Науковий вісник НУБіП України. Зб. наук. праць.* К. : НУБіП України, 2013. №187. Ч.1. С. 200–208.
2. Пашкевич Н. А. Анатомо-морфологічна мінливість хвої видів роду *Pinus* L. на території України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. біол. наук : спец. 03.00.05 «Ботаніка». К., 2007. 21 с.